

דף י"ב ע"א

יוצא אדם בתפילין ערב שבת עם חשיכה

יוצא אדם בתפילין בע"ש עם חשיכה מאי טעמא כיון דאמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה וכו' מדכר דכיר להו. והק' הבית יוסף סי' רנ"ב למה צריך לזה לדין דקיי"ל כרבא דלא גזר גזרה לגזרה, ויציאה לחוץ כשהוא לבוש תפילין אינה אלא שבות. ויש ד' מהלכים לתרץ, הרבנו ירוחם הובא בהבית יוסף שם תי' דקיי"ל כאב"י, ובזה פי' דברי הרי"ף דהביא המשנה כצורתה ומשמע אפי' תחובה בבגדו לא יצא משום דסבר גזרינן גזרה לגזרה (והב"י דחה ראי' זו דיתכן דפסק כר' יהודה דאומן דרך אומנתו חייב חטאת ולא הוי גזרה לגזרה), והרי"ף לא הביא פלוגתת אב"י ורבא וגם הביא הא דתנא דבי ר' ישמעאל דההיתר גבי תפילין הוא משום דממשמש וש"מ דבלא זה גזרינן גזרה לגזרה. והב"ח הק' דאם תנא דבי ר' ישמעאל אינו אלא לפי אב"י למה לא הק' הגמ' ממנו לרבא, ותי' האליהו רבה דתנא דבי ר' ישמעאל לא אמר למה מותר ולכן אין להביא ראי' אלא מדברי האמוראים דמפרשי משום דרבה בר רב הונא. והרבנו ירוחם העיר על זה דהרי"ף בעירובין פסק כרבא גבי מהו לעמוד בכרמלית ולשתות ברשות הרבים, והבית יוסף קאמר דאותו קשיא יכול להקשות על הרא"ש דכתב פה ושם כמו הרי"ף.

והבית יוסף הביא הרמב"ם דהביא המשנה דלא יצא החייט במחט שבידו והבלבר בקולמוס שבידו משום דפסק כר' מאיר דאף אומן דרך אומנתו פטור וכרבא דלא גזר גזרה לגזרה, ואעפ"כ קאמר דתפילין מותר משום דממשמש בהם דאסור להסיח דעת מהן, וכתב הבית יוסף דהגמ' מיירי דהתפילין בידו ואעפ"כ מותר משום דממשמש בהם. וכן פסק בשו"ע דהאיסור במחט הוא רק בידו דסבר דלא גזרינן גזרה לגזרה וגם פסק דאומן דרך אומנתו פטור, ותפילין אף בידו מותר דיש איסור היסח הדעת אף בידו וממשמש בהן. והאחרונים תמה עליו דטעם המשמוש הוא משום איסור היסח דעת ובודאי אין איסור היסח הדעת אלא כשהתפילין בראשו. והט"ז והמ"א והאחרונים תי' דמיירי בתפילין בראשו ובידו אה"נ דאסור, והא דאינו מותר משום גזרה לגזרה משום דהגמ' לקמן פרק ו' קאמר דאסור לצאת בתפילין שבראשו שמא צריך לאפנויי ויעבור ד' אמות ברשות הרבים וכיון דקרוב לעבור על איסור דאורייתא אין זה גזרה לגזרה, ולכן מותר רק משום דממשמש בהן.

חידוש שלא הגר"א דעם חשיכה אסור אף בגזרה לגזרה

והגר"א תי' דהמשנה דקאמר לא יצא החייט במחטו נקט הלשון סמוך לחשיכה, וכאן נקט תנא דבי ר' ישמעאל עם חשיכה, דבסמוך לחשיכה פליגי אב"י ורבא ופסקינן דאינו אסור אא"כ יש חשש דאורייתא, אבל עם חשיכה אף בדרבנן אסרינן ולכן צריך הטעם של אדם ממשמש בהן. ולפי הגר"א כל שהוא עם חשיכה אסור לצאת אף בדברים שאינם אלא מדרבנן. והעיר המשנה ברורה דהמ"א כתב דאנו אין לנו רשות הרבים ולכן אין לאסור לצאת עם מחט וכו' סמוך לחשכה, ולפי הגר"א זהו רק סמוך לחשכה אבל עם חשכה אסור אף אם נאמר דאין לנו רשות הרבים.

עוד העיר הביאור הלכה שם דהנה הגמ' קאמר חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשכה, והטור והשולחן ערוך נקט לשום מצוה לאדם למשמש בגדו. וכתב הביאור הלכה דהיה קשה להטור ושו"ע ב' קושיות, חדא דהמשנה דלא יצא החייט במחטו נראה רק אם יודע שיש מחט אבל אינו חייב לבדוק אם יש מחט והכא קאמר דחייב לבדוק, ועוד דהמשנה אסור לצאת עם מחט וכאן אף בבית מחייבים לו למשמש בגדיו, ולכן סברו דע"כ חייב למשמש בגדיו הוא לאו דוקא והכוונה שיש מצוה. אבל הרמב"ם נקט לשון חייב כלשון הגמ', ולפי הגר"א דיש חילוק בין סמוך לחשכה לעם חשכה יכול לומר דסמוך לחשכה אסור רק אם יודע שנושא דבר ורק אם יוצא לא אם יושב בביתו, אבל עם חשכה יש חיוב אף למשמש וגם אם יושב בביתו, וכן מצא הביאור הלכה בספר נהר שלום.

בענין הריגת כינה בשבת

ת"ר המפלה את כליו מולל זורק וכו' עיין כל הסוגיא. ויש ב' מהלכים, רש"י פי' דהברייתא אזל כר' אליעזר דאסר הריגת כינה, והתוס' הק' דלר' אליעזר איתא לעיל דאסור לפלות כלל, ותי' דזה אינו המסקנא. ותוס' ד"ה נוטל כתב דאף לרבנן אסור להרוג כינה גזרה משום פרעוש. ובהמשך הסוגיא רש"י פי' דהאמוראים הרגו הכינים אף בשבת ותוס' הביא פי' הריב"א דרק בחול. ונמצא דלפי רש"י לב"ה אין שום איסור לפלות הכלים ולמלול ואף להרוג הכינים וכן דעת הרמב"ן והר"ן ועוד ראשונים. אבל להריב"א יש איסור לפלות ולהרוג אף אם לא ס"ל כר' אליעזר גזרה משום פרעוש, והרי"ף הביא הברייתא דמולל זורק ובלבד שלא יהרוג וגם הביא הא דבית הלל דמותר להרוג הכינים, וביאר הרא"ש דכשהוא מפלה אז אסור גזרה משום הריגת פרעוש ובסתם מותר, וכן משמע ברמב"ם דמתיר הריגת כנה אבל כתב המפלה כליו מולל זורק (אבל המ"מ סבר דדעת הרמב"ם דמותר בכל אופן), וכן פסק השולחן ערוך. והרא"ש כתב בסוף דרק במפלה כליו גזרינן ולא במפלה ראשו, והט"ז הוסיף דאף שאר הגוף מותר דלא שכיח פרעושים בגוף אלא בבגדים. והביאור הלכה הביא מהגהות ר"ח צאנזער דיכול להקל כרש"י וסיעתו ולהרוג כנים אף במפלה כליו.

בענין החילוק בין כנה לפרעוש

תוד"ה שמא יהרוג. התוס' הביא דעת הר"י מאורלייניש דכנה הוא השחור הקופצת ופרעוש הוא הלבנה הרוחשת, ור"ת חולק וסובר להיפך דכנה הוא לבנה רוחשת ופרעוש הוא השחורה הקופצת (הקורין באנגלית "פלי") וכן דעת כל הראשונים דכנה הוא הלבנה ומותר להורגה, אבל הרמב"ן והרשב"א סובר דגם השחורה הקופצת בא מן העפר ולכן גם זה מותר ופרעוש הוא מין אחר, אבל הר"ן הביא דעת הרמב"ם דמחלק בין באה מן הזיעה וכמו כינה וכן מן העיפושים דמותר ובא מן העפר הוי כמו שבא מן הזכר והנקבה ואסור מדאורייתא, וצ"ע מהו החילוק. והגר"ז כתב דכיון דכל הבהמות והחיות באו מן העפר בו' ימי בראשית אז כל שבא מן העפר הוי כמו אלים, אבל בא מן הזיעה מותר. והביאור הלכה תמה על הר"ן דהגמ' דף ק"ז ע"ב להדיא קאמר דפרעוש פרה ורבה, ולכן ביאר דהרמב"ם קאמר בספר המצוות דהשרצים שבאים מן העפר יכולים לפרות ולרבות משא"כ הבאים מן הזיעה ומן העיפושים ולכן חייב על הריגתן, והרמב"ן לשיטתו דחולק עליו בהשגות לשרש ט' וסובר דכל שאינו בא מזכר ונקבה אינו יכול לפרות ולרבות ולכן היתר השחורה הקופצת. והרמב"ם כתב על השרצים שנתהוו מן העיפוש שפטור אבל אסור, והמ"א כתב דכוונתו דמותר דהא בכינים פסק דמותר, אבל הביאור הלכה הביא דעת האחרונים דפטור הכוונה דאסור אבל יש לחלק בין כינים לשאר שרצים דגזרו שלא להורגן.

דף י"ב ע"ב

בענין ביקור חולים וניחום אבלים בשבת ובתפלה על החולה

אין מנחמין אבלים ואין מבקרין חולים בשבת דברי ב"ש וב"ה מתירים. וכתב רש"י טעם האיסור לב"ש הוא משום דמצטער עם המצטערים. ובדעת בית הלל כתב הגמ' לקמן אמר רבי חנינא בקושי התיירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת דהיינו דגם ב"ה מסכים לב"ש אלא שהתיירו משום המצוה, ולכן כתבו הפוסקים דשלא כדין עושים האנשים שאינם מבקרים או מנחמים בכל השבוע אלא בשבת.

ת"ר הנכנס לבקר את החולה אומר לו שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא, ופי' הר"ן אינו יכול לבקש רחמים עשכיו שעל ידי כן יעורר בכי ויצטער שלא אומר להם דברי תנחומים שלא יצטערו, וכעין זה פי' רש"י. והגמ' הביא עוד שיטות תנאים ולבסוף שבנא איש ירושלים שאמר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא ורחמיו מרובים ושבתו בשלום. והטור הביא שיטת שבנא איש ירושלים והרמב"ם כתב כהת"ק והרמב"ן בתורת האדם פסק כר' יוסי דאמר המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל. והב"י כתב דדעת הטור דלא פליג שבנא איש ירושלים על הת"ק רק שהוסיף עליו וכן פסק בשולחן ערוך, והרמ"א פסק כהת"ק דאין צריך לומר ורחמיו מרובים ושבתו בשלום. ונחלקו הפוסקים בדעת הרמב"ם, דהלבוש והעולת שבת פסקו דאין לומר ורחמיו מרובים ושבתו בשלום דהוי כמו תחינה בשבת אלא שיאמר רק שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא, והאליהו רבה כתב דלשון הרמ"א לא משמע כן דכתב דאין צריך לומר ורחמיו מרובים ושבתו בשלום, ולכן פי' האליהו רבה דשבנא איש ירושלים סבר דצריך בדוקא לומר ורחמיו מרובים ושבתו בשלום כדי לנחם החולה שלא תצטער, והת"ק סבר דאין צריך ולכונ"ע יכול לכתחלה לומר כן.

ולגבי ניחום אבלים המהרש"ל פסק דיאמר שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבא, ולכא' לשיטתם לשבנא איש ירושלים צריך להוסיף ורחמיו מרובים ושבתו בשלום, אבל המ"א הביא דהטור יורה דעה סי' שצ"ג משמע דיאמר כדרך שיאמר בחול המקום ינחם אתכם וכו', וכתב הדרישה שם לחלק דבחולה יש לחוש כהר"ן דעל ידי זה יעורר בכי ויתפלל, אבל באבל שכבר מת המת אין חשש שיעורר בכי ויתפלל על ידי שיאמר המקום ינחם אתכם.

והרמ"א פסק סוף סי' רפ"ח דיכול להתפלל על חולה המסוכן בו ביום. והמ"א העיר על המנהג לומר מי שברך על חולים אף שאינם מסוכנים בו ביום, וכתב דאולי סמכו על הרמב"ן דפסק כר' יוסי דמתיר לומר המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל, וכתב דנכון לומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא בתוך המי שברך. והאליהו רבה הק' מה יוסיף לומר שבת היא מלזעוק אם אמר ג"כ המקום ירחם עליך ואם לא סומכים על ר' יוסי בודאי יהיה אסור אף אם יאמר שבת היא מלזעוק, ועיין מחצית השקל מה שטרח ליישב. [ולי נראה דכוונת המ"א דלא יאמר המקום ירחם עליך רק שבת היא מזעוק ונוסח המי שברך מי שברך אבותינו וכו' הוא יברך את פב"פ שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא ונאמר אמן, וקשה מנהגינו שאומרים ממש כדרך שאומרים בחול הקב"ה ימלא רחמים עליהם להחלימם ולרפאותם להחזיקם ולהחיותם וישלח להם מהרה רפואה שלמה מן השמים וכו' אף שאינם מסוכנים בו ביום, דקשה לומר דכל שאומר שבת היא מלזעוק מותר לומר כל תחנונים וצ"ע].

בענין תפלה בלשון ארמי ובכל לשון

לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי כו' שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי. והרי"ף ריש פרק שני דברכות הק' דבסוטה אמרינן דתפלה נאמרת בכל לשון, ותי' דבציבור מותר בכל לשון משום דאין ציבור זקוק למלאכי השרת. והרבנו יונה שם הק' דהמנהג דהנשים מתפללות בלשון לע"ז אף שאינן בציבור, ותי' דכל שהתפלה קבועה לציבור מותר בשאר לשונות אף ביחיד, ורק תפלה שאדם מתפלל בעצמו צריך לשון הקדש. והרא"ש שם חילק בין לשון ארמי לשאר לשונות, דכתב דמלאכי השרת בודאי מכירין כל לשון וכמו שהק' תוס' כאן ד"ה שאין מלאכי השרת דאפי' מחשבות שבלב כל אדם יודעים, אלא שלשון ארמי מבזזה בעיניהם ואינם רוצים לזקק לה. וכל הג' שיטות

עיונים על העמוד מאת
הרה"ג ר' אהרן יואל סורשר שליט"א

מבואים בטור ושולחן ערוך סי' ק"א, וכנראה דפסקינן כהרא"ש דנהגו העולם להתפלל אף תפלות נוספות בשאר לשונות. אבל גם נוהגים להציבור להתפלל לשון ארמי כמו יקום פורקן ובריך שמיא וכהרי"ף.

והשפת אמת הק' על הרא"ש דהגמ' סוטה דף ל"ב משמע דאינם מבינים לשון ארמי כלל, וגם הגר"א הק' דלשון אין מכירין משמע דאין מבינים לא שאין רוצין להטפל בה. ולענין מה שכתב תוס' דמלאכים יודעים מחשבות לבות בני אדם העירו כמה מפרשים דמנ"ל לתוס' הא, והגר"א בביאורו דיבר בזה אבל הק' מהזוהר דכתב בפרשת וירא דהמלאכים שאל איה שרה ומוכח דאינם יודעים אלא מה שאמר להם הקב"ה, ואף דבגמ' בבא מציעא דף פ"ז איתא דידעו אלא שרצה לחבבה על בעלה מ"מ אין ראי' דחולק על עיקר היסוד, והשפת אמת העיר זה ג"כ וכתב דאולי כשהם בארץ אינם יודעים, גם כתב דהמלאכים הממונים על תפלה אינם יודעים המחשבות ולכן תפלה בלב לא מהני. והגליון הש"ס ציין להמשכיל לדוד שהביא המשנת חסידים למהר"מ חגיז שכתב דרק כשחושב המחשבה בפועל יודעים המלאכים אבל בלב רק הקב"ה יודע.

בענין אם גזרו אף אם אין יכול להטות

אמר רבא אפילו ב' קומות אפילו ב' מרדעות אפילו עשר בתים זו על גב זו. ופי' רש"י דאע"ג דליכא למיחש להטייה דכיון דגזרו לא פלוג למילתייהו, וכן כתב הר"ן וכזה כתב השולחן ערוך. והטור הביא בשם רבנו פרץ דאף אם הוא בעששית או קבוע בחור שבכותל ולכא' כוונתו דא"א להטות דאסור, אבל הב"ח הביא מכמה אחרונים קדמונים דמותר בכה"ג. והרמב"ם משמע דכוונת רבא דאף בגובה ב' קומות יש חשש הטייה, והבעל המאור פרק שואל כתב כן מפורש, וכן כתב בריש פרק י' בעירובין וכן הרא"ש שם העתיק דבריו. אבל הר"ן והרמב"ן פרק שואל כתב דהטעם הוא משום לא פלוג, והא דהתירו בב' בני אדם או באדם חשוב הוא משום דבב' מינים לא אמרינן לא פלוג, משא"כ בנר שהוא מין א' אלא שגבוה הרבה אמרינן לא פלוג, ולפי זה אף אם הוא סגור בעששית אסור.

וכל זה באותו מין נר, אבל אם יש נר שזה הנר אין לחוש להטייה מותר לכו"ע. וראי' לזה מגמ' דחילק בין משחא לנפטא, ואף דגבי קריאה אף נפטא אסור מ"מ חזינן דיש לחלק בין ב' מיני נרות. והגהות אשרי מסתפק בנר של שעוה שאין שייך הטייה אם הוא אסור, והב"י כתב לאסור משום דעכ"פ שייך למתוח הפתילה, והט"ז והמ"א דנו בזה דאין כאן איסור דאורייתא, אבל מדברי כולם משמע דאם יש מין נר שאין שייך הטייה כלל מותר לכו"ע, וכ"כ המשנה ברורה לגבי נרות שקורין סטארין, וא"כ ה"ה נר עלעקטריק, אבל ידוע דהחזון איש החמיר בזה.

והביאור הלכה האריך בענין נרות שקורין לאמפ שיכול להגביה ולהנמיך השלהבת ע"י שריו"ף שנהגו להקל בימיו, ודן בזה וכתב דיכול להדביק נייר אם תיבת שבת על זה וזה יהיה היכר שלא יטה. ושוב הביא סברא דלא גזרו אא"כ דרך של הנר שאין כאן אור שוה אלא אחר זמן אינו דולק כ"כ ויש לחוש להטייה, משא"כ הלאמפ אין דרך לכבות כלל ואם יש מספיק אור לא יהיה שום צורך להגביה האור ולכן אין לחוש, והביאור הלכה סובר דבמקום הצורך יש לסמוך על זה אבל עדיף לתלות פתקא עם תיבת שבת על השריו"ף, ועיין מהדורת דרשו מה שהביא למעשה גבי מנורה עלעקטריק שיכול להגביה ולהנמיך האור.

דף י"ג ע"א

בענין האיסור להאכיל בידים באיסור דרבנן

תוס' ד"ה מיתבי תינוקות של בית רבן וכו' הא דלא פריך ליה ממתני' משום דאיכא למימר דקורין באיסור ואין מוחין בידים אבל הכא דקתני מסדרין משמע שמותרין לעשות כן עכ"ל. וביאר המלא הרועים הנדפס בסוף המסכת דהחזן יכול לראות מה שהתינוקות קורים משום דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו, אבל הברייתא דתני שתינוקות של בית רבן קורין ומסדרין משמע דהמלמד אומרים להם לקרות ואם יש איסור להם לקרות היה זו כמו מאכיל בידים דאסור כמבואר כל זה במס' יבמות דף קי"ד ובשו"ע סי' שמ"ג. והק' המלא הרועים דשיטת הרשב"א הוא דבאיסור דרבנן אין איסור של מאכיל בידים, וקשה לפי זה מה קשה להגמ' דהתינוקות קוראים כיון שקריאה לאור הנר הוי איסור דרבנן ואף להאכיל בידים מותר באיסור דרבנן. והפרי יצחק חלק ב' סי' י"ג הק' קושיא זו ג"כ, וצידד לתרץ דכיון דהתינוקות אינם מחוייבים ללמוד ואינם רוצים ללמוד לא מיקרי זה לצורך הקטן אלא לצורך הגדול וסיים בצ"ע, והרע"א בשו"ת הובא בביאור הלכה סי' שמ"ג כתב דלדעת הרשב"א הקטן יכול להביא סידור או חומש לבית הכנסת לצורך עצמו ולא לצורך אביו וש"מ לדעתו דזה מיקרי לצורך הקטן, וא"כ אכתי תק' מגמ' זו על הרשב"א. והמנחת אריאל תי' ע"פ הבית הלוי חלק ג' סי' נ"ה דכל שאסור מדרבנן משום דחשש שמא יעשה איסור דאורייתא הוי כמו דאורייתא, ולפי זה לקרות באור הנר כיון דיש חשש שיטה ויעבור איסור דאורייתא אף להרשב"א איסור לומר לקטן לעשות דהוי כמו איסור דאורייתא.

בענין לא יאכל הזב עם הזבה

לא יאכל הזב עם הזבה. הרמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י"ח כתב דלא יאכל הזב עם הזבה בקערה אחת, והראב"ד השיג דאפילו בשולחן אחד אסור, והרא"ש כתב דהא דאסור בשולחן אחד הוא רק בהשולחנות שבזמן הגמ' שבדרך כלל אוכל רק אדם א' ולכן אסור לאכול עם אשתו דהוי דרך חבה, אבל שולחנות שלנו שכל בני בית אוכלים שם אין איסור לאכול שם עם אשתו נדה, אבל מסיק דיש נוהגים לעשות היכר בינו לבינה, וכן נפסק ביורה דעה סי' קצ"ה. וביאר בזה הסדרי טהרה שם דהרמב"ם דאוסר קערה אחת הוא משום דזהו דרך חיבה וכן הרא"ש שאסר רק בשולחן קטן הוא משום דהוי דרך חבה, אבל מה שמצריכים היכר אינו משום דרך חבה אלא משום דיבא לשכוח ולאכול מקערה שלה ויעבור על האיסור של אכילה בקערה אחת. ובזה ביאר דעת הרא"ה דאסר רק אם אוכלים זה בצד זה בלא אדם שמפסיק ביניהם, והרשב"א במשמרת הבית הק' מה מועיל שמפסיק ביניהם הא אין הם יודעים שהיא נדה לעכב אותם מלאכול בקערה אחת, ותי' הסדרי טהרה דלהרא"ה האיסור אינו משום דיבא לאכול בקערה אחת אלא משום שהוא דרך חבה ולכן כל שאין מסובין יחד ליכא דרך חבה.

ויש להעיר דהגמ' מבואר דהאיסור הוא שמא ישכח שהוא נדה, דהגמ' בעא מהו לישון עם אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה, וביאר רש"י דצד ההיתר הוא משום דמדכר דכירי וכן הגמ' רצה לאסור משום דלא יאכל הזב עם הזבה ותי' הגמ' שאני התם דאיכא שינוי, וכן חילק הגמ' מעוף עם גבינה על השולחן, ומשמע דכל הג' הוא משום דישכח, ואיך יכול לומר דלא יאכל הזב עם הזבה הוי משום דרך חבה. ולי נראה דודאי הא דאכילה ביחד הוא משום דרך חבה או שמא יבא לאכול בקערה אחת וקערה אחת הוא משום דרך חבה, אלא שהאיסור של דרך חבה אינו דחשש שמא יתגבר יצרו ויעבור במזיד אלא מתוך החבה ישכח שהיא נדה ויבא לידי הרגל דבר, דמדבר של חבה נמשך הרגל דבר אם לא שיזכור שהיא נדה וכן בשינה על מטה אחת אם לא דיש דיעות ושינוי.

עיונים על העמוד מאת
הרה"ג ר' אהרן יואל סורשר שליט"א

בהיקש של אשה נדה לאשת רעהו ובדעת ר' פדת דלא ס"ל כן

ת"ש אל ההרים לא אכל וכו' מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור. וביאר הרמב"ן בחי' כאן ובהשגות לספר המצוות סוף ל"ת דהגמ' בס"ד סבר לאסור משום שישכח שהיא נדה וכדלעיל, ועל זה דחה דיש דיעות ושינוי, אבל ההיקש הזה אסור מטעם אחר דע"י שיטן עמה יתגבר יצרו ויעבור במזיד, וכמו באשת חברו שאין חשש שישכח אלא שיתגבר יצרו, ולגב זה לא מועיל מה שיש שינוי ודיעות.

ומשמעות הגמ' הוא דכל שאסור באשתו נדה אסור באשת חברו, ותוס' הביא הגמ' סנהדרין דף ל"ז דיחוד מותר משום שהתורה העידה סוגה בשושנים. אבל התוס' התקשה דמנ"ל דיחוד מותר ושינה עמה במטה אסור אימא איפכא ובפרט דיחוד בעריות הוי דאורייתא ושינה במטה הוי דרבנן. ובתוס' הרא"ש תי' דמסתברא להתיר ייחוד דא"א לעמוד באיסור יחוד עם אשתו נדה. ותוס' מס' סנהדרין שם תי' וז"ל וי"ל דמסתבר טפי לאסור הוא בבגדו והיא בבגדה לפי שמתקרבין יחד ונהנין זה מזה עכ"ל, וצ"ב דמ"מ למה חלוק שינה עמו מייחוד. ונראה בכוונתו דשינה עמו יש לחוש שיתגבר יצרו ויבא לעבור במזיד, אבל ייחוד אינה סבה להתגבר יצרו וכל איסור ייחוד הוא דיש חסרון שמירה, ולכן ע"י שהוא סוגה בשושנים אין כאן חסרון שמירה, משא"כ מה שאסור משום דמגרה יצרו זה שייך אף באשתו נדה.

ופליגא דר' פדת דאמר ר' פדת לא אסרה תורה אלא קורבה של גילוי עריות בלבד. ופי' רש"י תשמיש ממש, ושאר קורבה ואפי' קירוב בשר מדרבנן והיא בבגדה אפי' מדרבנן ליכא למיגזר עכ"ל. והק' התוס' ד"ה ופליגא דמנ"ל זה הא אכילה עמו בקערה אסור וכדתנן במשנה ושינה עמה במטה אסור באשת איש ומנ"ל להתיר בנדה, עיין תוס' תי' ר"ת ותי' ר". והרמב"ן תי' דכוונת ר' פדת לא אסרה תורה דאף מדרבנן אינו אסור ולדעתו אף בשאר עריות אין קרבות אסור אלא תשמיש בלבד ורק באשת איש יש דין הרחקות, ולדעת הרמב"ן לכו"ע הדין של הרחקות הוא דרבנן. אבל שיטת הרמב"ם דלא תקרבו הוי לאו דאורייתא לחיבוק ונישוק ושאר קרבות, וכתב המ"מ פרק כ"א דלדעת הרמב"ם רק ר' פדת סובר דלא אסרה תורה אלא קירבה של גילוי עריות בלבד אבל הגמ' שאוסר הוא בבגדו והיא בבגדה סבר דשאר קרבות הוא דאורייתא, ונראה דגם דעת רש"י כן שביאר בר' פדת דשאר קורבה הוי דרבנן ומשמע דמה שאסר הגמ' לעיל הוא משום דס"ל דקריבות הוי דאורייתא, וצ"ב מה נפק"מ אם הוי דאורייתא או דרבנן לגבי אם שייך גם באשות נדה. ונראה לי לבאר לדעת רש"י והרמב"ם דאם נאמר דקרבות לעריות הוי דאורייתא אז אף אם אין חשש שיבא לידי הרגל דבר ע"י הוא בבגדו והיא בבגדה מ"מ אסור דהוי קריבה וזהו הביאור במקיש אשה נדה לאשת רעהו דהיינו שהקרבות הן איסור בעצם אף אם אינם מביאים לידי גילוי עריות. אבל ר' פדת סבר דלא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות בלבד ושאר קרבות הם מדרבנן, ואם הם מדרבנן היינו שהיאסור הוא משום שמא יבא לידי תשמיש המטה א"כ בהוא בבגדו והיא בבגדה כיון דהוי שינוי ודעות אין חוששים שמא יבא לידי הרגל דבר (ולדעתם גם משם התגברות היצר אין לחוש באשתו נדה) ולכן אין לאסור.